

Sport en onderwijs verbonden

Kwalitatief verdiepend onderzoek naar succesfactoren in samenwerking tussen sport en onderwijs

Wat zijn de succesfactoren in de samenwerking tussen sportverenigingen en scholen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs? Dit is de centrale vraag van het kwalitatieve onderzoek dat het Mulier Instituut in opdracht van NOC*NSF heeft uitgevoerd. In zes verschillende gemeenten zijn hiervoor interviews afgenomen met betrokkenen van 25 sportverenigingen en 21 scholen en zijn groepsgesprekken gevoerd met in totaal 73 leerlingen.

Door: Jorg Radstake

Het belang van samenwerking tussen sport en onderwijs

In het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs van de ministeries van VWS en OCW (2009- 2012) staat het belang van sport voor het onderwijs als volgt beschreven:

“Sport en onderwijs horen bij elkaar en versterken elkaar. Het belang van sport en beweging voor de jeugd staat buiten kijf. Sport is niet alleen leuk om te doen, maar levert net als het onderwijs ook een belangrijke bijdrage aan de motorische, sociale én cognitieve ontwikkeling van kinderen en jongeren. Sport is een van de terreinen waarop kinderen hun talenten kunnen ontwikkelen en kunnen ‘excelleren’. Door voldoende sport en beweging groeien kinderen gezonder op en wordt overgewicht, dat ook bij de jeugd steeds verder toeneemt, voorkomen en bestreden. Ook in de strijd tegen schooluitval kan sport een belangrijk wapen zijn.”

In het kader hiervan hebben NOC*NSF en negentien sportbonden de handen ineengeslagen. Zij promoten en ondersteunen structurele samenwerking tussen hun sportverenigingen en scholen om zo een frequent en gevarieerd sportaanbod voor leerlingen te realiseren.

Uit dit onderzoek komt naar voren dat de deelnemende leerlingen erg tevreden zijn over het door de sportverenigingen verzorgde sportaanbod op school.

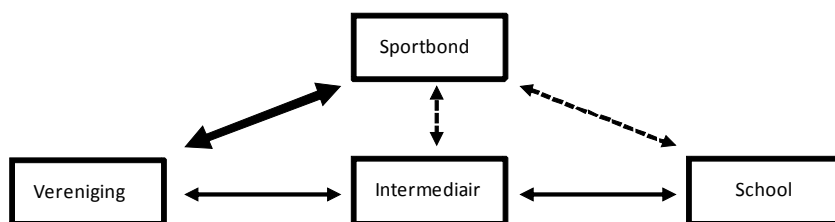
Duidelijke pluspunten vinden ze de diversiteit en de authenticiteit van de sportbeleving. Denk bij dat laatste aan les krijgen van ‘echte’ trainers in een speciale sportaccommodatie met materiaal dat bij die sport hoort. Ook kennismaking met onbekende sporten, die tijdens de gymles op school niet (vaak) worden

beoefend, vinden ze leuk. De deelnemende scholen zijn doorgaans tevreden met de aanvulling op de reguliere lessen lichamelijke opvoeding. Sportverenigingen zien het aanbod vooral als een geschikte manier om de eigen sport en de vereniging bekend te maken bij de jeugd, zodat de drempel om lid te worden van de vereniging lager wordt, wetende dat dit lidmaatschap wel de laatste stap is in de ketenaanpak voor het verhogen van de sportparticipatie.

Overzicht van succesfactoren

Een veel toegepaste vorm van sportaanbod in het onderwijs is het geven van een korte serie kennismakingslessen tijdens de reguliere gymlessen, gevolgd door enkele lessen via naschools aanbod en/of (gratis) proeflessen bij de sportvereniging. Zo krijgen leerlingen de kans om een sport en de vereniging in een vertrouwde omgeving te leren kennen. Andere veelvoorkomende vormen van aanbod zijn eenmalige clinics en jaarlijks terugkerende sporttoernooien. In het schema op de volgende pagina staat een overzicht van belangrijke succesfactoren die bij kunnen dragen aan succesvol sportaanbod op scholen. Bij alle factoren is aangegeven voor welke betrokken partijen zij relevant zijn.

Voor een succesvol structureel aanbod van sportactiviteiten in het onderwijs is een aantal factoren van belang. Het kunnen aanbieden van een passend aanbod valt of staat met een goede organisatie van gemotiveerde trekkers en met een frequent en divers sportaanbod op geschikte tijden (voor, tijdens of direct na lestijden). Daarnaast is de beschikbaarheid van technisch vaardig en pedagogisch-didactisch onderlegd verenigingskader, voldoende middelen en geschikte sportaccommodaties van belang om de sport ook echt te kunnen beleven. Ten slotte kan een intermediaire partij, zoals de gemeente of een combinatiefunctionaris, als een belangrijke spil in de organisatie van het sportaanbod functioneren. Een sportvereniging of een school kan deze rol ook vervullen.

Figuur 1. Sportbonden en hun relatie met lokale partijen

Thema	Succesfactoren
Organisatie	<ul style="list-style-type: none"> ● Aantal mensen betrekken in de organisatie (A) ● Centrale regie met vaste aanspreekpunten (B, G, I) ● Onderhouden van contacten met andere netwerken (A)
Verankering	<ul style="list-style-type: none"> ● Formalisering in beleidsstukken (A) ● Creëren van draagvlak (B, S, V) ● Formuleren van gezamenlijke doelstellingen (A) ● Betrekken van gremia op scholen (S) ● Draaiboek maken en up-to-date houden (A)
Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> ● Directe communicatie (A) ● Heldere afspraken, persoonlijke relaties, korte lijntjes (A) ● Toelichting door het kader van sportverenigingen (B, V) ● Verwachtingen uitspreken (A) ● Evalueren (A)
Vorm van het sportaanbod	<ul style="list-style-type: none"> ● Frequent aanbod (A) ● Variatie in aanbod (A) ● Toewerken naar een doel (B, V) ● Authentieke sportbeleving (B, V)
Betrekken van de doelgroep	<ul style="list-style-type: none"> ● Sport op maat (B, V) ● Oriëntatie op het primair onderwijs (A) ● Oriëntatie op het voortgezet onderwijs (A) ● Oriëntatie op leerlingen met bijzondere achtergrond (A)
Doorlopende leerlijnen en overstap naar de vereniging	<ul style="list-style-type: none"> ● Creëren van doorlopende leerlijnen (B,V,I) ● Nazorg (B, V) ● Opvang bij de accommodatie van de sportvereniging (V,I)
Tijdstip van het sportaanbod	<ul style="list-style-type: none"> ● Reguliere schooltijden of direct daarop aansluitend (A) ● Rekening houden met concurrerende activiteiten (V, S, I) ● Lang genoeg bezig zijn om iets te leren (A) ● Strategisch moment in het jaar (A)
Kader	<ul style="list-style-type: none"> ● Voldoende kader (B,V,I) ● Professionaliteit (B, V, I) ● Sterke affiniteit met de doelgroep (V) ● Beschikbaarheid voor, tijdens of na schooltijd (B, V, I) ● Inzet van stagiaires (A) ● Inzet van helden (B,V) ● Enthousiasme en 'besmetting'(A) ● Inzet van hetzelfde kader (V)
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> ● Subsidie (B, G) ● Ter beschikking stellen van kader en materialen door sportbonden (B) ● Sponsoring (B, V, S, I)
Accommodaties	<ul style="list-style-type: none"> ● Gebruik van accommodaties van sportverenigingen (A) ● Gebruik van accommodaties van de school (A)

Betreffende partijen: (B) = bonden, (V) = sportverenigingen, (S) = scholen, (G) = gemeente, (I) = intermediair, (A) = alle partijen

Ondersteuning door de sportbonden

De betrokken sportbonden bieden verschillende vormen van ondersteuning om sportaanbod in het onderwijs te realiseren (zie www.nocnsf.nl/sportenonderwijs). Verschillende sportbonden stellen sport- en promotiemateriaal ter beschikking aan de verenigingen, hebben lesmethodes speciaal voor het sportaanbod in het onderwijs ontwikkeld, verstrekken subsidies, kunnen (extra) verenigingsondersteuning inzetten en/of bieden (gratis) kaderopleidingen aan (figuur 1: dikke pijl). Daarnaast kunnen de sportbonden met hun expertise en materiaal ook scholen en een eventuele intermediair ondersteunen (figuur 1: pijlen met stippellijnen). Door sterk in te zetten op relaties met vooral de intermediairs – herkenbare aanspreekpunten met een spilfunctie in de lokale organisatie – is veel winst te behalen.

De toekomst

Met de huidige ervaringen van sportverenigingen en scholen en de ondersteuningsmogelijkheden van de sportbonden, is een stevige basis gelegd om verder te bouwen aan de realisatie van sportaanbod voor het onderwijs via de komende Sportagenda 2016. Een van de belangrijkste conclusies van het onderzoek is dat voor het realiseren en uitbreiden van

structurele samenwerkingsverbanden een intermediaire partij een grote meerwaarde biedt. Deze meerwaarde ligt vooral in het waarborgen van een professioneel, efficiënt en uitgebreid netwerk.

Het nieuwe programma Sport en Bewegen in de Buurt van het ministerie van VWS biedt volop kansen. De toekomstige buurtsportcoaches, waaronder ook de reeds bestaande combinatiefunctarissen, kunnen uitstekend als intermediair functioneren. Dit sluit naadloos aan bij de dagelijkse praktijk van hoe sportverenigingen, scholen, gemeente en andere partners het sportaanbod voor het onderwijs lokaal organiseren. Daarnaast kunnen de sportbonden zich met hun expertise en materiaal ook richten op scholen en, nog belangrijker, intermediairs. Bij de uitwisseling van 'best practices' en het ontwikkelen van nieuwe ideeën is een belangrijke rol weggelegd voor NOC*NSF.

Meer weten?

Meer resultaten uit het onderzoek, met veel aanbevelingen voor de praktijk, zijn te vinden in het onderzoeksrapport 'Sport en onderwijs verbonden. Kwalitatief verdiepend onderzoek naar de succesfactoren in de samenwerking tussen sportverenigingen en scholen'. Dit complete rapport is digitaal te vinden op www.nocnsf.nl/sportenonderwijs

Contact:

jorg.radstake@noc-nsf.nl